

С.В. Повна, доцент кафедри менеджменту та державної служби
Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

ВПЛИВ ЕКСПОРТНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ АГРАРНОГО СЕКТОРА НА СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВOSTІ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Ключові слова: сталий розвиток, аграрний сектор, харчова промисловість, ключові фактори успіху, конкурентні переваги, стратегічні орієнтири

Трьома першими цілями сталого розвитку є подолання бідності, подолання голоду та міцне здоров'я [1], усі вказані цілі мають відношення до аграрного сектора та харчової промисловості через забезпечення ними можливості правильного і достатнього харчування. Україна має безпрецедентні можливості у сфері продовольчої безпеки через її багатство на родючі землі. Аграрний сектор спроможний забезпечити конкурентні переваги харчової промисловості України шляхом створення потужної сировинної бази.

На сьогодні аграрний сектор має потужну експорту спрямованість, 60% вирощеної пшениці експортується. Доля рослинництва у структурі експорту України за 2017-2019 рр. збільшилася з 21% до майже 26% (табл.1).

Таблиця 1

Структура експорту та імпорту продукції АПК у 2017-2019 рр., млн дол. США [2; 3]

Продукція	2017		2019		2019/2017, %
	млн дол. США	% до загального обсягу	млн дол. США	% до загального обсягу	
Експорт					
Усього, в т.ч.:	43264,7	100	50054,6	100	115,7
живі тварини, продукти тваринного походження	1108,8	2,6	1277	2,6	115,2
продукти рослинного походження	9215,7	21,3	12914,5	25,8	140,1
жири та олії тваринного або рослинного походження	4605,7	10,6	4732,2	9,5	102,7
готові харчові продукти	2826,7	6,5	3220,4	6,4	113,9
Разом по продукції аграрного сектора та харчової промисловості	17756,9	41	22144,1	44,3	124,7
Імпорт					
Усього, в т.ч.:	49607,2	100	60800,2	100	122,6
живі тварини, продукти тваринного походження	731,5	1,5	1071,5	1,8	146,5
продукти рослинного походження	1368	2,8	1794,6	3	131,2
жири та олії тваринного або рослинного походження	266,6	0,5	253,3	0,4	95,0
готові харчові продукти	1935	3,9	2616,6	4,3	135,2
Разом по продукції аграрного сектора та харчової промисловості	4301,1	8,7	5736	9,5	133,4

Отже, у 2017-2019 рр. продукція аграрного сектора та харчової промисловості разом забезпечували майже половину (41-44%) товарного експорту України, натомість імпорт за цими галузями складав лише близько 9%. Але якщо за готовими харчовими продуктами приріст експорту за вказані роки склав 14%, то приріст імпорту – 35%, що свідчить про втрату галузю конкурентоспроможності навіть у межах України. І якщо за цією галуззю у 2017 р. експорт був більший за імпорт на 46%, то у 2019 р. – лише на 23%.

Для харчової промисловості важливими є наступні ключові фактори успіху: імідж фірми; якість продукції; простота технології; повне завантаження виробничих потужностей; ефект масштабу; інтенсивна збутова мережа; ефективне маркетингове позиціонування; інтенсивна реклама. Ми вважаємо, що імідж підприємства харчової промисловості насамперед забезпечується якістю вироблюваної продукції. Тобто, у першу чергу підприємствам харчової галузі варто звертати більше уваги на якісні аспекти виробництва продукції для її більшої відповідності потребам населення у здоровому харчуванні.

Якість харчової продукції, у свою чергу, залежить від якості її складників, де одним з основних є сировина, яку постачає аграрний сектор. Але сьогодні підприємства харчової галузі України – не єдині, хто зацікавлений у результатах діяльності аграрного сектора. Так, експортери зернових (зернотрейдери) активно працюють над популяризацією вирощування зернових культур, створюють заохочувальні програми для сільгоспвиробників (переважно це товарні кредити під майбутній урожай) [4]. Ці кроки дозволили стимулювати і модернізувати українське агровиробництво, залучити в агросектор суттєві інвестиції, але вони ж забезпечили прямий експорт української сировини, без можливості її обробки.

Тому, на нашу думку, стратегічними орієнтирами розвитку харчової промисловості є укладання довгострокових взаємовигідних контрактів із постачальниками сировини (аграрними підприємствами та господарствами населення). Це забезпечить поставки якісної сировини та спроможність суб'єктів аграрного сектора заздалегідь планувати структуру вирощування задля кращої відповідності потребам підприємств харчової галузі. Але для цього мають бути гарантії з боку підприємств харчової галузі щодо закупівель продукції, а також прийнятний рівень закупівельних цін.

Висновок. Можна констатувати прийнятний рівень розвитку харчової промисловості та забезпечення нею продовольчої безпеки України. Однак галузь не повністю використовує наявні конкурентні переваги, які надає високорозвинений аграрний сектор в якості її сировинної бази. При продажу на світовому ринку не сировини (зернових), а продуктів її переробки, підприємства мають змогу значно наростити обсяги доданої вартості та підвищити рівень добробуту в Україні. Однак для цього стратегічними настановами розвитку харчової промисловості мають стати орієнтація на підвищення якості продукції та забезпечення довгострокової взаємовигідної співпраці із суб'єктами аграрного сектора.

Список використаних джерел: 1. Глобальні цілі сталого розвитку 2015-2030. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainable-development-goals.html> (дата звернення 04.05.2021). 2. Статистичний щорічник України за 2017 рік / за ред. Вернера І.Є. – К.: Державна служба статистики України, 2018. – 541 с. 3. Статистичний щорічник України за 2019 рік / за ред. Вернера І.Є. – К.: Державна служба статистики України, 2020. – 465 с. 4. Володимир Славінський: «Експорт перетворив вітчизняний АПК на високотехнологічне індустріальне виробництво» («Агропрофі»). URL: <https://www.nibulon.com/news/novini-kompanii/volodimir-slavinskii-eksport-peretvoriv-vitchiznyanii-apk-na-visokotexnologichne-industrialne-virobnictvo-agroprofi-8826.html> (дата звернення 04.05.2021)

Бібліографія:

Повна С.В. Вплив експортної спрямованості аграрного сектора на стратегічні орієнтири розвитку харчової промисловості в контексті сталого розвитку України.// Стратегічні орієнтири сталого розвитку в Україні та світі : збірник тез доповідей I

Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених (м. Чернігів, 14 травня 2021 р.). Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2021. С.90-92.